

HRVATSKO
DRUŠTVO
ZA TRANSPORTNO
PRAVO
*Croatian
Transport
Law
Association*

Novo uređenje prava putnika u cestovnom prijevozu u EU i odgovornost prijevoznika

Obveze prijevoznika prema Uredbi 181/2011 o pravima putnika u prijevozu autobusima i uloga osiguranja

Prof.dr.sc. Jasenko Marin

O čemu će biti riječi?

- Što Uredba donosi novo za prijevoznike i putnike?
- Kakav je odnos Uredbe i drugih relevantnih izvora hrvatskoga prava o odgovornosti cestovnog prijevoznika za za putnike i prtljagu?
- Kakav je odnos Uredbe i tzv. Šeste (Kodificirane) direktive 2009/103/EZ o osiguranju od građanske odgovornosti u pogledu uporabe motornih vozila, odnosno određenih odredbi Zakona o obveznim osiguranjima u prometu?
- Umjesto zaključka: Kakve mogućnosti i izazove za osiguratelje donosi Uredba?

Što Uredba donosi novo za prijevoznike i putnike? - uvod i opće napomene

- Tri godine pregovaranja
- Posljednja transportna grana u kojoj je na razini EU uređeno pitanje prava putnika
- Primjena od 1.3.2013. na prijevoze kod kojih se mjesto ulaska ili izlaska putnika nalazi u državi članici EU
- **(Ne)primjena određenih odredaba Uredbe, ovisno o tome je li putnička prijevozna linija dulja od 250 km ili ne, odnosno je li riječ o linijskom ili povremenom prijevozu**
- **Mogućnost izuzeća (a) unutarnji prijevoz; b) znatan dio prijevoza + bar jedno zaustavljanje izvan EU; sve po principu 4+4 godine)**

Što Uredba donosi novo? - prava putnika (obveze prijevoznika i drugih poduzetnika)

PRAVA PUTNIKA	LINIJA < 250 KM	LINIJA ≥ 250 KM	POVREMENI PRIJEVOZ
Cjenovna nediskriminacija (4.2.)	+	+	+
Izdavanje karata (4.1.)		+	+
Naknada štete za STOP i gubitak/oštećenje prtljage u slučaju nesreće (7)		+	+
Pomoć u slučaju nesreće (8)		+	+
Naknada štete za pomagala koja koriste osobe smanjene	+	+	+

PRAVA PUTNIKA	LINIJA < 250 KM	LINIJA ≥ 250 KM	POVREMENI PRIJEVOZ
Pravo prijevoza osoba smanjene pokretljivosti (osim kad prijevoz ne bi bio siguran za njih, 9, 10)	+	+	
Pomoć putnicima smanjene pokretljivosti (14)		+	
Obuka osoblja za prijevoz osoba smanjene pokretljivosti (16)	+	+	
Pružanje informacija tijekom putovanja (24)	+	+	
Informiranje o pravima prije početka prijevoza (25)	+	+	
Uspostava sustava rješavanja pritužbi putnika (26, 27)	+	+	
Prava i pomoć u slučaju otkaza ili zakašnjenja		+	

Prava putnika u slučaju otkazivanja prijevoza, zakašnjenja u polasku ili „overbookinga” (na liniji ≥ 250 km)

- Obavijestiti putnika o situaciji najkasnije 30 minuta nakon redovitog termina polaska, na putnikov zahtjev
- Relevantno zakašnjenje u polasku: ono koje traje više od dva sata
- Prijevoznik mora putniku ponuditi izbor između:
  - Nastavka putovanja (ili preusmjerenja) do krajnjeg odredišta što prije, pod sličnim uvjetima kao što su oni iz izvornog ugovora o prijevozu; ili
  - Povrata cijene prijevoza (prvenstveno u novcu) i, po potrebi, najranijeg mogućeg besplatnog prijevoza do putnikovog polazišta.
- Ako prijevoznik ne ispuni svoje obveze, putnik ima pravo na paušalnu naknadu od 150% cijene karte (što nije naknada štete i ne utječe na pravo putnika da od prijevoznika potražuje i pretrpljenu a dokazanu štetu)
- U slučaju otkazivanja i zakašnjenja u polasku koje traje više od 90 minuta u pogledu putovanja koje bi trebalo trajati više od tri sata, prijevoznik mora pružiti pomoć putniku u vidu smještaja (osim u slučaju otkazivanja/zakašnjenja zbog teških vremenskih uvjeta ili velikih prirodnih nepogoda), osvježenja i obroka
- Kvar autobusa za vrijeme putovanja: prijevoznik mora osigurati nastavak prijevoza drugim vozilom do krajnjeg odredišta ili do prikladnog mjesta s kojeg se može nastaviti prijevoz.

Nesreća: Što prijevoznik (na liniji ≥ 250 km i u povremenom prijevozu) treba učiniti nakon nesreće (pomoć putniku u slučaju nesreće)?

- Smještaj, do maksimalno 80 EUR po putniku i noćenju, najviše 2 noći
- Prehrana
- Odjeća
- Prijevoz do odredišta ili mjesta smještaja
- Pružanje prve pomoći

Ništa od navedenog ne znači priznanje odgovornosti!

gubitka/oštećenja prtljage (na liniji $\geq$ 250 km i u povremenom prijevozu)

- Članak 7.

Putnici, u skladu s primjenjivim nacionalnim zakonodavstvom, **imaju pravo na odštetu** za smrt, uključujući opravdane pogrebne troškove, ili za osobnu povredu, kao i za gubitak ili oštećenje prtljage, radi nesreća koje se dogode pri upotrebi autobusa. U slučaju smrti putnika to pravo imaju sve osobe koje je putnik po pravnoj dužnosti uzdržavao ili bi ih trebao uzdržavati.

Iznos odštete se računa u skladu s primjenjivim nacionalnim zakonodavstvom. Bilo koja **najveća granica utvrđena u nacionalnom zakonodavstvu za odštetu za smrt ili osobnu povredu ili gubitak ili oštećenje prtljage u svakom pojedinom slučaju ne smije biti niža od**

- 220 000 EUR za putnika;
- 1200 EUR za svaki komad prtljage. U slučaju oštećenja invalidskih kolica, druge opreme za kretanje ili pomoćnih uređaja, iznos odštete je uvijek jednak trošku zamjene ili popravka izgubljene ili oštećene opreme.

Koje je zakonodavstvo (pravo) mjerodavno?

- Uredba 181/2011 u recitalu (preambuli) 5 upućuje na Uredbu Rim I (o mjerodavnom pravu za ugovorne odnose) i Rim II (o mjerodavnom pravu za izvanugovorne odnose)
- Rim I, članci 3. i 5.:
  1. Mjerodavno je pravo koje su stranke izabrale (mogu izabrati između prava putnikovog redovnog boravišta, prijevoznikovog redovnog boravišta, odnosno središnje uprave, pravo polazišta prijevoza ili pravo odredišta prijevoza).
  2. Ako stranke nisu izabrale mjerodavno pravo, mjerodavno je pravo države redovitog boravišta putnika, ako se u toj državi nalazi mjesto odlaska ili mjesto dolaska, a ako te pretpostavke nisu ispunjene, primjenjuje se pravo države prijevoznikovog redovitog boravišta.
  3. Pravo najbliže veze – može biti dominantno u odnosu na 1. i 2.
- Rim II, članci 4., 14. i 18. (a i Haška konvencija iz 1971., čl. 3.) – mjesto države nastanka štete, ali uz (različite) izuzetke

Hrvatsko nacionalno pravo i Ured

- Zakon o provedbi Uredbe...(NN 127/13)
- Četverogodišnji prijelazni period za odgodu primjene brojnih odredbi je iskorišten (ali nije obnovljen?)
- Ustrojen mehanizam rješavanja pritužbi (1° prijevoznik + 2° MMPI; do 2016. ukupno tri reklamacije bez sankcija za prijevoznike)
- Prekršajne odredbe
- Uzeti u obzir i propise o zaštiti potrošača (ZZP, čl. 106. i dalje)
- **Formalno-pravno, hrvatski zakonski propisi nisu u suprotnosti s Uredbom**

Odnos Uredbe i propisa o obveznom osiguranju za štete uzrokovane uporabom motornog vozila

- Recital (preambula) br. 4. Uredbe:

Putnici i, kao minimum, sve osobe koje je putnik po pravnoj dužnosti uzdržavao ili bi ih morao uzdržavati, trebaju biti odgovarajuće zaštićeni u slučaju nesreća koje se dogode pri uporabi autobusa, uzimajući pri tom u obzir Direktivu 2009/103/EZ ...u odnosu na osiguranje od građanske odgovornosti za uporabu motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od te odgovornosti

- Navedenu odredbu Uredbe treba tumačiti na način da su Uredba i Šesta direktiva (a time i ZOOP u pogledu odredaba navedenog obveznog osiguranja) međusobno nadopunjujući (komplementarni) dijelovi pravnog sustava zaštite putnika
- Putnike u autobusu se policom ili ugovorom o osiguranju od odgovornosti za štete nastale uporabom motornog vozila ne smije isključiti kao korisnike osiguranja
- Prijevoznik obavlja prijevoz putnika kao svoju profesionalnu djelatnost za koju je registriran, a putnik je korisnik prijevoznikove profesionalne usluge (putnik je potrošač, recital 1. Uredbe)
- Osnovna obveza prijevoznika iz svakog ugovora o prijevozu putnika je prevesti putnika od polazišta do odredišta uz očuvanje putnikovog tjelesnog integriteta

Odnos Uredbe i propisa o obveznom osiguranju za štete uzrokovane uporabom motornog vozila *cont.*

- **ZAKLJUČAK:** Obvezno osiguranje za štete uzrokovane uporabom motornog vozila, u kontekstu prijevoza putnika autobusom, zapravo predstavlja osiguranje nekih rizika iz domene profesionalne odgovornosti prijevoznika
- Zanimljiva stajališta hrvatskih sudova

Odnos odštetne odgovornosti prijevoza i osiguranja te odgovornosti

- Osiguranje odgovornosti prema Šestoj direktivi (i prethodnicama) treba razlikovati od temelja, opsega i visine odgovornosti prijevoznika – prvo (osiguranje) je uređeno pravom EU, a drugo (odgovornost) nije nego je uređeno nacionalnim pravom država stranaka (ECJ, Case C-22/12, Case C-300/10)
- Iznimka: Uredba (članak 7.) – određene najniže dopuštene granice prijevoznikove odgovornosti za putnike i prtljagu koje nacionalno pravo može propisati
- **PROBLEM:** Granice odgovornosti prijevoznika su takve da propisano minimalno osigurateljno pokriće iz „osigurateljnih“ propisa može biti nedostavno

Odnos odštetne odgovornosti prijevoznika i osiguranja te odgovornosti cont.

- To nije suprotno pravu EU i nije problem koji je nastao donošenjem Uredbe
- ECJ C-300/10 (Marques Almeida), t. 30. obrazloženja; C-22/12 (Haasová), t. 45. obrazloženja:

Od država članica zahtijeva se da osiguraju da građanska odgovornost od uporabe motornog vozila, a koja proizlazi iz njihovog domaćeg prava, bude pokrivena osiguranjem koje je u skladu s odredbama Prve, Druge i Treće direktive (danas Šeste)

- **Odštetna odgovornost prijevoznika može u praksi biti znatno viša od (prema ZOOP minimalno traženoga) obveznog osigurateljnoga pokrića te odgovornosti**
- **Iako to formalno-pravno nije problematično, jest u ekonomskom i socijalnom smislu jer se zbog toga u značajnoj mjeri ne ostvaruje cilj osiguranja (zaštita ekonomske i socijalne sfere žrtava/oštećenika), ali i prijevoznika (štetnika, osiguranika)**

Mogu li osiguratelji pomoći - izazovi i mogućnosti

HRVATSKO
DRUŠTVO
ZA TRANSPORTNO
PRAVO
*Croatian
Transport
Law
Association*

- Kreirati „tailor-made“ police odgovornosti cestovnih putničkih prijevoznika, kao „nadogradnja“ u odnosu na sadašnja minimalna osigurateljna pokrića obveznog osiguranja u pogledu osiguranja odgovornosti za STOP i prtljagu;
- U osigurateljnu ponudu uključiti ne samo rizike odgovornosti za STOP i prtljagu, nego i rizike od izloženosti prijevoznika plaćanju naknada i troškova u slučaju nesreća, otkazivanja prijevoza, relevantnog zakašnjenja, overbookinga, kao i pokrića vezanog uz naknadu za izgublenu/oštećenu opremu osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti
- Kako Uredba razlikuje tri vrste prijevoza (kriterij 250 km, odnosno povremeni prijevoz) osiguratelji moraju kreirati ponude koje će s tim biti usklađene jer su i rizici različiti kod svake od tih grupa prijevoznika

Mogu li osiguratelji pomoći - izazovi i mogućnosti *cont.*

- Pokrenuti inicijativu i lobirati za poboljšanje hrvatskih nacionalnih propisa o odgovornosti prijevoznika - ZPCP (eventualno i propisa o obveznom osiguranju od odgovornosti za uporabu motornih vozila) kako bi rizik bio izvjesniji i osigurljiviji
- Educirati osiguranike (prijevoznike, turističke agencije, koncesionare na kolodvorima...) o njihovim obvezama i potrebi sveobuhvatnog osiguranja od profesionalnog rizika

HVALA NA PAŽNJI

STAJALIŠTA HRVATSKIH SUDOVA 1

- Gž-1976/2016-4 od 4.8.2017. (Županijski sud u Velikoj Gorici)
- Odštetni zahtjev putnice za naknadu štete koju je pretrpjela prilikom naglog i neočekivanog kočenja autobusa (pad i posljedična ozljeda)
- Nesporna odgovornost prijevoznika utemeljena na članku 697/1 ZOO-a
- **Treća osoba (osiguratelj automobilske odgovornosti) nema pravni interes za sudjelovanje u postupku jer s tuženikom/prijevoznikom nema sklopljeno osiguranje od prijevozničke odgovornosti te se stoga žalbe toga osiguratelja odbacuju, odnosno odbijaju**
- Slično: Gž-1104/2016-2

STAJALIŠTA HRVATSKIH SUDOVA 2

- P-953/13-48 od 3.2.2017. (Općinski sud u Bjelovaru)
- Sudar autobusa i osobnog vozila
- Tužiteljica (putnica u autobusu) pretrpjela teške tjelesne ozljede i povrede prava osobnosti
- Tuženik je osiguratelj odgovornosti za štetu nastalu uporabom motornog vozila (polica zaključena s leasing poduzećem kao vlasnikom vozila, a prijevoznik je primatelj leasinga i korisnik vozila)
- Tuženik postavlja prigovor promašene pasivne legitimacije: pasivna legitimacija i odgovornost tuženika bi postojali samo kada bi postojalo osiguranje odgovornosti iz djelatnosti; šteta putniku u javnom prijevozu nije pokrivena sklopljenim osiguranjem (AO)

STAJALIŠTA HRVATSKIH SUDOVA 2 cont.

- *...Budući da prijevoznik nije imao s tuženikom sklopljen ugovor - policu osiguranja od odgovornosti iz prijevozničke djelatnosti, već se predmetnom policom osigurao vlasnik, i to policom za osiguranje od automobilske odgovornosti za štete nanesene trećim osobama kojom nije pokrivena šteta kojom bi se osigurao prijevoznik za prijevoz putnika u javnom prometu, to je stoga prigovor promašene pasivne legitimacije osnovan...*

STAJALIŠTA HRVATSKIH SUDOVA 3

- Gž 5720/2015-2 od 15.11.2016. (Županijski sud u Zagrebu)
- Naknada štete putnici (pad i posljedična ozljeda)
- Sporna (ponovno) pasivna legitimacija tuženika - osiguratelja koji je s prijevoznikom sklopio ugovor o obveznom osiguranju odgovornosti za štetu nastalu uporabom motornog vozila
- Osiguratelj je pasivno legitimiran
- Putnica je treća osoba

STAJALIŠTA HRVATSKIH SUDOVA 3 cont.

- *...Odredba članka 1069. st. 1. ZOO (odgovornost za uporabu motornog vozila kao opasne stvari) ne isključuje primjenu odredbe čl. 697, st. 1. ZOO (odgovornost prijevoznika prema putniku)...*
- *...Naime, kod štetnih događaja u kojima sudjeluje putnik u prijevoznom sredstvu za javni promet, ako je za nastalu štetu odgovoran vlasnik vozila prijevoznog sredstva u kojem se putnik nalazio, tada oštećeniku/putniku pripada pravo na naknadu štete i po ugovoru o osiguranju od odgovornosti za štetu, sukladno čl. 22.st.2. ZOOP, prema kojem su pokriveni i štete zbog smrti, tjelesne ozljede, narušavanja zdravlja, uništenja ili oštećenja stvari i putnika u vozilu kojim je prouzročena šteta...*
- *...Osiguranik tuženika kao profesionalni prijevoznik dužan je postupati s povećanom pozornošću i osigurati sve uvjete za normalan, nesmetan i siguran prijevoz putnika od početka do završetka prijevoza...*

STAJALIŠTA HRVATSKIH SUDOVA 4

- Gž 494/2016-2 od 14.11.2016. (Županijski sud u Varaždinu, Stalna služba u Čakovcu)
- Nesreća (požar) u autobusu u Italiji za vrijeme prijevoza prema skijalištu u Francuskoj (u sklopu organiziranog turističkog putovanja)
- Naknada štete za uništene stvari putnika
- Tuženik je s prijevoznikom sklopio obvezno osiguranje od odgovornosti za štetu nastalu uporabom motornog vozila
- Žalba tuženika odbijena - presudom obvezan naknaditi štetu tužitelju

STAJALIŠTA HRVATSKIH SUDOVA 4 cont.

- ... *Osigurateljno pokriće (AO, čl. 22.ZOOP) odnosi se na sva oštećenja i uništenja svih stvari putnika u vozilu kojim je prouzročena šteta, a isključuje se šteta na stvarima osoba koje nisu u vozilu, već su to stvari koje je vozač preuzeo radi prijevoza...*
- ...*Postoji pasivna legitimacija tuženika u odnosu na uništene stvari tužitelja...*

OCJENA STANJA

- Različita praksa drugostupanjskih (i prvostupanjskih) sudova
- Materijalni i procesni prigovori neprimjene pokrića obveznog osiguranja za štetu nastalu uporabom autobusa u pogledu putnika u tom autobusu
  - polica i profesionalna djelatnost
  - treća osoba
  - vlasnik autobusa/ugovaratelj/osiguranik ≠ prijevoznik koji u trgovačke svrhe koristi autobus
  - promašena pasivna legitimacija
- Pravna nesigurnost
- Mogućnost podnošenja revizije Vrhovnom sudu čija je zadaća osiguranje jedinstvene primjene prava (čl. 382. Zakona o parničnom postupku)
- **Europsko pravo valja tumačiti tako da se navedeno obvezno osiguranje primjenjuje i u pogledu putnika u autobusu**